

## שיעור רביעי – העלאת מחשבות זרות במשנת ר' צבי הירש מזידיטשוב

---

1. עיון בספר 'בית ישראל' בהשוואה ל'פרי קדש  
הילולים', אבחון הסוגות, דרכי הכתיבה ונמעני  
הטקסט.
2. העלאת מחשבות זרות אצל ראשוני החסידים  
ואצל ר' צבי הירש מזידיטשוב.
3. השימוש של ר' צבי הירש במשנת ראשוני  
החסידים, ובמתן הדגש הקבלי-לוריאני.

דף מקורות לשיעור 3. קורס בחסידות זידיטשוב קומרנה – חדשנות, עצמאות ולימוד קבלה

אופן העלאת המחשבות הזרות ע"פ ר' משה מדולינה, דברי משה, דף ט ע"א

אמנם הנה מבואר בספרים חדשים בשם הרב הקדוש הבעש"ט ז"ל מה שאמר על מאמר חז"ל כל האומר שמע וכפלה הרי זה מגונה אמר לי רב פפא לאביי ודלמא לא כיון דעתו א"ל חברותא כלפי שמיא מחינן ליה במרפזתא דנפחי עד שיכוון דעתי' ע"ש [עיין שם ר.ג.] שכתבו מ"ש [מה שכתבו ר.ג.] בשם קדשו באריכות ושורש הדברים כי ענין המחשבת זרות אשר באים להאדם בתוך התפלה או בעוסקו בתורה הוא אותן הנצוצות קדושת אשר נפלו ע"י אותו האיש בתוך הקליפות או בגלגול זה או בגלגול הקודם או ע"י חטא אד"הר אשר כל נשמות ישראל היו נכללים בו ולזה מגיע על כל א' מישראל לתקן הנצוצות המגיע על חלקו. ולזה כאשר האדם עומד בתפלה ורוצה לדבק א"ע בהקדושה אז באים אותן הנצוצות ג"כ אליו כדי לתקנם. ע"ש באריכות הדברים שהביאו משל נאה לזה ע"ש.

**ואני בעצמי שמעתי מפיו קדשו ז"ל בזה הלשון צריך להתחכם הרבה בענין המחשבות זרות אשר באים לאדם בעומדו בתפלה כי המה כוחותיו ממש אשר באים אליו לתקנם: והנה להבין דברי קדשו ז"ל בענין התחכמות הזו מה ענינו. אך הענין הוא כי ביאת המחשבות האלו הם דוגמת גלויים אשר מתגלים לאדם ע"י החלומות שאין גילוי הדבר בא מפורש רק שהוא בא מלובש ונעלם בתוך איזה מעשה שהוא דוגמתו. כמבואר בעץ חיים סוף פרק יוד שער קליפות נוגה ע"ש. ולזה צריך להם להתחכם ולהבין דבר מתוך דבר ענין הפגם להבינו ולתקנו ע"י גדרים שיקבל על עצמו בענין זה, ויתחיל להתפלל בהתלהבות ודביקות יותר ואז ע"י זאת הוא מעלה את הנצוצות הנ"ל להחזירם להקדושה**

#### **דברי משה פרשת בא.**

...והנה ג"כ יש להבין הלא כל כוונתם הוא שלא ישהא בדבר רק שיעש' בזריזות ומדוע כתבו בלשון חמיצה הי' להם לומר מצוה הבא לידך אל תהשינו או בלשון עשה בזריזות אך כוונתם ז"ל הי' במכתבם כן להודיע ג"כ טעם הדבר כי הלא נודע כי ענין חמץ מורה על היצה"ר כמבואר בכל הספרי' והנה ג"כ נודע מה שהביא בס' חובת לבבות ששאלו לחסיד א' טעם על שהי' ממחר בהלוכו תמיד והשיב מפני שמהירות הוא רחוק מן הגאות וקרוב למצוא חפצו ע"י. ור"ל כי בדבר אשר נעשה ע"י שהי' אז בנקל לבוא לידי איזה מחשבת חוץ או התפארות או איזה גאווה משא"כ כשעושה תיכף כאשר מתעורר לבו לאיזה מצוה או תפלה ועושה בזריזות גדול שלא יהי' לו פנאי וזמן כלל להרהר בשום דבר אחר אז ודאי ינצל מכל זה. והנה שמעתי מפיו קדשו של מורי החסיד האלהי הרב הבעש"ט ז"ל שהזהיר על הזריזות והמהירות בעסק התפלה לאנשים כערכו בכדי שינצל מן מחשבת זרות ואמר בשם גיסו הרב החסיד מ' גרשון קוטבר ז"ל שאמר משל יפה על האנשים שאינם שוהים א"ע בזה שאינם מרגישים כלל בתפלתם אם הי' במחשבה זרה אם לאו: ואמר משל כי הי' דרך א' מסוכן מאד והוא שהי' צריך לילך דרך יער שהי' שם מחבואות של גזלנים ושודדים שהיו מצפ' לאיזה עובר ושב ואז קמו ממחבואיהם וגזלו וחמסו וטרפו ועשו בו פצע' וחבורת וכל מי שהי' מוכרח לילך דרך היער הי' מהלך במרוצה גדולה מאד של הי' להחורשי' פנאי לילך ולבא איליו ממחבואתם שיושב' בו. פעם א' נסעו שני אנשי' בחבורה אחת והי' אחד מהם שתוי שיכור מאד והשני לא כן הי' רק כדרך כל הארץ והנה בנסעם דרך היער הזה אז זה שהי' שלם בשכלו נסע במהירות גדול עד שעבר בשלום את היער בלי פגע: וחבירו השני

דף מקורות לשיעור 3. קורס בחסידות זידיטשוב קומרנה – חדשנות, עצמאות ולימוד קבלה

השיכור הלך לאט לאט פסיעה אחר פסיעה. והרוצחים הי' טורפ' אותו והכו בו ועשו לו חבורים ופצע' והוא לא הרגי' בדבר כלל מחמת שיכרותו הגדול: ואח"ז פגעו זה בזה ועמד הראשון והתמי' עצמו על זה השני ושאל אותו איך נצלת שלא המיתו אותך בהכאות גדולות שעשו לך. והשני השיכור הי' מתמי' א"ע על תמיהתו של זה ואמרו שאינו יודע שום דבר של איזה שעשו לו כי לדעתו הלך בשלום בלי פגע: עד שהראשון הראה לו במראה את הפצע' והחבורת שבכל איבריו וגם כתמים מן הדם שהי' שותת על בגדיו מן הפצע' והחבורת. והוא נשאר בתמיהותו ואינו זוכר כלל: והנמשל מובן מעצמו שלא נעריך (נאריך) בדבר:

## 2. ר' יעקב יוסף מפולנאה בן פורת יוסף, דף לח ע"ב – לט ע"א.

וביאר מה הוא ענין קבלת עול מלכות שמים והענין כי האדם מחויב להאמין כי מלא כל הארץ כבודו ית' לית אתר פנוי מיני' וכל המחשבות של האדם יש בו מציאותו ית' וכל מחשבה הוא קומה שלימה וכאשר יעלה במחשבתו של אדם בעת עסקו בתפלה איזה מחשבה רעה וזרה היא באה אל האדם לתקנה ולהעלותה ואם אינו מאמין בזה אין זה קבלת עול מלכות שמים שלימה כי מקצר ח"ו במציאותו ית' [...] הכוונה כי המחשבה עצמה היא מכה את האדם כמו במרזפתא דנפחא כדי לתקנו ולהעלותו ולמה הוא חוזר שנית לומר שמע כאילו ח"ו בפעם ראשון לא היה שם מציאות הש"י ונמצא הוא מקצר במציאותו ית' [...] ולכך אמר משתקין אותו ודפ"חח.

### תולדות יעקב יוסף, פרשת חקת, ד"ה ויבואו כל העדה

...והצדיק הוא המשים אל לבו חטאתו ומריו, כמ"ש דוד (תהלים נא, ה) חטאתי נגדי, ועפ"ז פירש הרב הב"ש פסוק (תהלים קכו, ו) הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע וכו', עיין לקמן. מה שאין כן הרשע אין אלהים כל מזמותיו (תהלים י, ד), וכמ"ש הרב המגיד מ' מענדיל על פסוק (שמות א, טז) אם בן הוא והמיתן אותו וכל הבת תחיון וכו'.

והנה האדם העוסק בתורה ותפלה בלא דחילו ורחימו, לא פרכת לעילא, ומכל שכן אם יש בו מחשבות זרות שנקראו קדשים פסולין, ונמסרו לחיצונים. וכשחוזר האדם בתשובה, מגביה הניצוצות הקדושים שנמסרו אל החיצונים. ולכך כשעומד בתפלה או בעסקו בתורה, עומדים המחשבות זרות לבלבל תורתו ותפלתו, כי המחשבות זרות הם חטאותיו, ועומדים לפניו כדרך מלחמה, אבל כוונתם שיתקנם ולהוציאן מעמקי הקליפות, והיינו על ידי שיחרד כשירגיש שהם עוונותיו ויצטער עליהן, וביאור הדבר קבלתי מרבי ואין צריך להאריך כאן. וידוע דמימי חסדים נקרא זרע, והטעם כי היא טפה כלולה מן ד' "ז אתוון, וכל אחד כלול מי"ס גימטריא ר"ע, והשבעה חסדים גימטריא זרע, ועיין במאורי אור במערכת אות ז' (ס' טו), יעו"ש.

גשמיים אזי צודאלי הם מתנגדים זה לזה. כמו היסודות הם מול מים ויסודות האחרים וידוע כי לדיק הוא יסוד עולם ושורשם מן אופנים שרפים וחיות הקודש וכל עולם ישנה הסדר והמערכה כגודע לודעי חן. אבל בהפשט מן לבושים הגשמיים וראויות צבחי הפנימיות בראויהם ועשייתם ותנועתם אזי יראה אשר הם באמת רואים בראון הצורה צ"ה ומתגשאים לעשות רגון קוגם כל אי ציסוד הקדוש אשר בו אשר עליו הוסד פועל אמת. ומי שעיניו לא יסתכלו צרע ח"ו רק בעוב יראה גדול מדות עובים ולדקתם. אך בכל רגע מוסרים נפשם על קדושה שמו יתברך כל אחד בנעמיות פעולתו זה בתורה זה בתפלה והמה במורה בהשיג יד ומצקשים האמת כ"א כפי כח הנותן בעלם יסודות מהררי קודש מגביר העוב ומחלוש הרע כפי אשר השיג ידו צטרכו וכל המשגיה אל האמת ישגיה צזה וישגיה על מעשי ד' כי נורא צפנימיות ולא במלבושה כמאמר צוהר הקי טפסין אינון משגיהין בלבושה לדיש צהון מלכה. וגודע כי המדות אינון לבושי מלכה אבל בהפשט מן הלבושין איבו וגרמובו חד צהון וזכו והפשיע את העולה כמ"ל ואז וניתה אותה לנחתה ומתרגמינן ויפג יתה לאיצרבהא כי אז רשות נחונה לו להסתכלות בלדיקים ויראה כי כולם כאחד פלחה נפשם לידבק במקור העוב ואין צהם רע וכולם עושים רגון צוראם ונרם עושה צאמת :

או נאמר והפשיע את העולה וניתה וכי צאם יראה האדם להפשיע את העולה היא הכמ"י ממלבושה הגשמות כדי שלא יבא רואה דברים תמוהים צעיניו כאשר צומן מן זמנים הללו זה יאמר צכה זה וכי ולאחזו עם צמ"י בלאן אשר אין להם רועה כ"א ילך בשכלו ומה להאריך בצברים ח"ו נגד עם קדוש אשריהם צודאלי רואים

האמת והמעכצ עושה את שלו והאיש אשר העיר ד' את רוחו להדבק בהלדיקים האמיתיים אשר האמת יראה לעינים צודאלי הוא בן העוב"צ. וזכו והפשיע את העולה וכי וניתה אותה לנחתה ומתרגמינן ויפג יתה לאצרהא. כי האיצרים הם לדיקי הדור המנהיגים אותנו ונראה מאתם כוחם ועוד בצורתם אשר הקצ"ה גוזר וכולי ואז מנהם תצבונן אפס קלהו מעשה ד' מה הוא השכינה הקדושה כמאמר ר' יהושע בן חנני לקיטר צחולין ד' סמך ויהי טעם ויפג כמו הפליגה ספינתו צים :

או נאמר והפשיע את העולה וכי כי גודע אליו אשר המחשבה יכונה צסם עולה. מלשון העולה על רוחם. והנה בעבודה תמה שכל צהה התפלה אשר המלחמה הכצידה הוא עם הלצ והמחשבה. אשר יפול לפעמים מחשבה זרה לעודדי וגודע מן הצעש"ע זללה"ה אשר לריך להעלותה כי מאחז מדה שצאה המחשבה או מן אהבה זרה או מן יראה או מכל שצעת הימים מן רקיע ושמים וימים ונהרות ואגמים ושדות וכרמים ואילנות ולמחים את הכל שולח השם העוב. כי המחשבה הזאת הבה לאדם הוא מן שצירות הכלים כגודע ולריכה תיקון להעלות ולקשר לשרש. והנה גודע לכל כי לפעמים תפול מחשבה כלצ והמחשבה הזאת תמשיך אלי עוד סעיפים וסניפים צעיניו עסקי צני אדם והצלי הזמן אם לא יתן האדם לבו חכך צנפול המחשבה ולא יתן דעתו עלי. ע"ד מאין ולחין בן זמא אמנם העוב האמת ידע נאמנה כי חוי האדם הוא המחשבה והיא שליחא דמטרוניתא בהשגחה הפרעיות המשגיה צכל אצר ואצר והשצ מחשבות לצלתי ידה ממנו נדה והכל מן צ"ה וצ"ש וכן הם מתנה עובה שלוחים מעלת אל עליון אשר נתן צידינו העבודה המהוקף הזאת לכל

אחד ואחד כפי מדרגתו והנה לצבוי מדע דעת לצבון נקל לידע מהיכן צאה המחשבה הזאת מאחזה מדכ. ואז מדבק עלמו בצורש המד' הבה ויוכל לפעול פעולת הרחמים כי הודיע השם אותו היכן הוא שוכן כציוכל ואיה מקום כצודו צעת הבה לבקשו לאהבה אותו ולדבקה צו. והוא סוד התפשטות הגשמיים והנה אם אמנם כי כ"ז לאנשים גדולים לדיקים אשר כל מחשבותם שצתם וקימתם והגיונם כל היום וכל הלילה תמיד לא ישצותו רק לעשות נח"ר לצורה כ"ע. ויעסקו צכל לצ נפש ומאוד צחסד אל כל היום וצודאלי להם היא המחשבה חלק מחלקי מדותיו יתברך אבל לנו השפלים ג"כ ענה יעונה לנו הגם שאין אחנו יודע עד מה איך להעלות המחשבה להשיבה אל מקורה. עכ"ז לא נופלים אחנו מנהם עכ"פ להאמין כי כל זה בהשגחה פרעית מן הצורה וצזה הנערה צאה אל המלך צסוד האמונה הזאת כי צה צצוק והעמידן על אחת ולדיק באמונתו וחי. והוא החיובק הימין כי צצוא האמונה לשכלו היותו מושגח מהצורי ישמה צזה ויגיע לאהבת השם צזה ואז הוא מחי את המחשבות ההם צמה שהי צסוד השצירה צסוד שצירתן זו היא מיתתן ועתה מחיה את כולם צדעת האמת שיודע כי מן השם היתה זאת לו וצזה המה צאים לשורשן וזכו כלל גדול וזכו ומושל צרוחו מלוכד עיר :

והנה העלה העובה שיכ"י עומד צעת הצכיר ח"ע שהוא מחשצ צענין אחר ממחשצת התפלה. ויחזור ויחשיב לאחוריו ממחשבה למחשבה עד צואו למחשבה הראשונה לידע מאין צאו המשך המחשבות הללו. כי גודע לכל אשר מחשצ' אחת תמשיך אלי מחשבה אחרת. וצבזכיר ח"ע המחשבה הראשונה אזי נקל להעלות' אל השורש אל המדה אשר היא ממנה. ואז תמשיך המחשבה הזאת כל הענפים

הצאים משרש' וגופה צחר רישה גריה. וזכו והפשיע את העולה היא המחשבה יפשיע אותה מחומרותה וגשמייות' וידע צדעת מאחזה מדכ היא וניתה אותה לנחתה היינו כל המשך המחשבה כי צמחשבה יש ג"כ רמ"ה איצרים וגידיים וכל הדברים שיש צגוף ואז כל אצר ואצר של המחשבה ידבק לשורשו וע"ז ישעה נחה רוח ליוצרה וע"כ נאמר צלשון וניתה וכי ולא כתיב ויחלוק אותה לאיצרי' כתרגמום אבל צה לרמוז על הנחת והתענוג שיש להצורה כ"ע מזה. וזכו הפי הפסוק דרשו את ד' בהמלאו קראובו צהיותו קרוב. רצוני צזה שצריך לדרוש את ד' מלשון דרישה וחקירה כטעם עד דרוש אחיך אותו. צהמלא"י היינו לפשוט מכל גשם רק צמה שבורשת התצבונן דהיינו היותו נמלא כמ"ש הרמב"ם ז"ל לידע שיש שם מלוי ראשון הממלא כל הנמלאים וסידת מליאותו אי אתה רשאי לחקור חלילה כי זה צבוד חלקים אמנם לדרוש ולעמוד על היותו נמלא והויות מליאותו ממלא כל עלמין וסוצב כל עלמין ולית אחר פמיו מני זה הוא דרישתו והוא הנאחז' צשלש עשר מדות שהתורה גדרשת צהם :

וזהו תכלית מעצדינו לעבוד צידיעה וודאית צסוד דע את חלקי חצוק. אבל קראובו צהיותו קרוב. היינו צהתלצשות המדות כי הוא השולח מכל מדה ממדותיו יתברך מחשבה צלצ העוב צכדי שגדע היכן הוא כציוכל. ואז נקרא קרוב וזכו קרוב ד' לכל קוראיו הוא קרוב ומראה ממדותיו מי הוא כציוכל ואיה מקומו. אבל לכל אשר יקראובו צאמת שאינון רק מלוש צזה אבל אינון הוא צעלמו כי הוא אמון מופל' אמון מוגנע. והנה חף על פי שהוא קרוב דרישה לריך להפשיעו כמ"ל ולגתחו לנחתו מאין ומאיכן מחלקי מדותיו הם צ"ה וצ"ש. והנה צצת קודש אשר הם עליות העולמות טולם עד עתיקה אז הוא

מופרש ומוזדל מכל רעיון כמו שביארנו  
 ואז המלאכים שואלים איה מקום כבודו.  
 ויהי טעם כבודו מלא עול"ם מלשון העלם  
 כי בהתגלות מליחותו לכל הגזראים אז  
 הוא יותר בהעלם והסתר כזיכול כי הגשם  
 חלף הלך לו ולית מחשבה תפיסה זיה  
 כלל לידע מקום כבודו באיזה מדה הוא  
 מאוי וכל עלמין כלה חשיצין וידוע כי  
 מלאכיו ומשרתיו המה המדות כדאמרין  
 המשל זה מיכאל ופחד זה גבריאל. וצשצת  
 בעלייתם לשורשם אשר שם הוא אחד אז  
 כבודו מלא עולם כנ"ל. וגם הוא כפשוטו  
 כי הנה המדות צעת התפשט הכבוד  
 עליהם. אז כזיכול כמעט נתצטל מליחותם  
 ולכן משרתיו מצקשים לימודם כל אחד את  
 מדתו ואין ואז שואלים זה לזה איה מקום  
 כבודו ונבאר בר"ה במקום אחר יותר מזה  
 חבל בחול העולם מתנהג צמדותיו יתצרך  
 והוא מלוצש צהן כזיכול ואז קראוהו  
 בהיותו קרוב ויודעים המלאכים איה  
 מקום כבודו:

**ונפש** כי תקריב קרבן מנחה וכו' ידוע  
 מאמר רז"ל מי דרכו להביא מנחה  
 עני אומר הקדוש צרוך הוא מעלה אני  
 עליו כאלו הקריב נפשו ואמר דוד המלך  
 ע"ה לדוד אליך ד' נפשי אשא וצכל פעם  
 נשא תמיד נפשו לד' והנה שורש העבודה  
 הוא צמסירת נפש לד' כמו שאמר ר"ע  
 כל ימי הייתי מלעטר על פסוק זה אימתי  
 יצא לידי ואקיימנו וכו' והי' מאריך באחד  
 עד שיצתה נשמתו. והנה מן תשוקות  
 האדיקים הוא להראות אהבתם ליולרם צכל  
 לצם ונפשם ומאודם ואם יתן איש את כל  
 הון ביתו וכו'. וצלצם צוער אהבת רשפי  
 שלהבת אש עד השקם צכל עת להשיצ  
 נפשם אל מקורה והחלק ישוב אל הכל.  
 והנה כל אשר לאיש יתן צעד נפשו ולזה  
 העבודה היקרה היא צמס"ג להראות  
 חיבתו לצורה כל עולמים שאם אפילו יצאו

כל האומות לא יסור תומתו ממנו עד  
 יגיע. ועל זה מראה כל סדר הקדמת  
 הקרבנות וסמך את ידו על ראש העולה  
 וכו' וכן אמר צתנח דבי אליהו מי שאמר  
 פסוק ושחט אותו על ירך המצבה לפונה  
 לפני ד' מעיד אני עלי שמים וארץ אפילו  
 גוי אפילו עצד או שפחה וכו' זוכה  
 לרוח הקודש יעויין צרצה הוצאו דבריו.  
 וצוודאי אין הכוונה על האמירה צלצד רק  
 הכוונה אשר תתלהב נפשו צקרצו כי  
 בעולת הצקר כתיב ושחט את צן הצקר  
 ובעולת הלאן כתיב ושחט אותו וצוודאי  
 ירמוז צזה כאלו פשע לווארו על גבי  
 המצבה ועטם ושחט כמו זה צ שחט או  
 חץ שחוט והצן. וזהו לפונה לפני ה' כמו  
 מה רצ עוצך אשר לפנת ליראך כי הוא  
 מן האהבה הלאפונה צלצ אשר לא תתגלה  
 כ"א צמס"ג. וכבר מקרה מלא דבר הכחוצ  
 היות הקצ"ה משתוקק לדעת הישכס  
 אובצים את ד' אלקיכם צכל לצצכם וצכל  
 נפשכם. ועם היותו ית' יותר מלפוני הלצ  
 ויודע תעלומות. אובצ ד' שיאל מחשצתו  
 לפועל אשר יעשה אותם האדם וחי צכם  
 חיי עולם וצזה מעורר מ"ג כמא דאת אמר  
 אדני עליהם יחיו ולכל צהן חיי רוחי ואם  
 אמנם אמר להלן לא ישצרו יורדי צור אל  
 חמתך חי חי הוא יודך לא אמר זה רק על  
 מיתה עצעית ר"ל חבל מיתה אשר מראה  
 צה חיי אהבתו אל ד' מלינו שאפילו על  
 ערקתא דמסאני לעצור רלונו ח"ו יכלה  
 אהבתו להשיצ נפשו אל ד' כמו שנאמר  
 כלתה נפשי אל ד':

**והנה** שורש מעשה הקרבנות נודע לנו  
 שסוצ על קועצ זה. בהיות כי  
 לא נגמרה מחשבה כ"א צרמוז לה מעשה  
 לחיקון לה כי בעולם המעשה הזה לא יוכר  
 ויוגבר כח מה עוצ כ"א צמעשה אשר  
 תורה על הכוונה המכוונת וכן צכל מעשה  
 המלות המה רמזים על שורש הכוונה. ולא  
 די צכוונה לצד כי אין הכוונה מהעולם